

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

NAUCZYCIEL SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH I PONADGIMNAZJALNYCH

1. Informacje ogólne

Nauczyciel szkoły gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej uczy jednego lub więcej przedmiotów w celach ogólnoedukacyjnych lub w ramach przygotowania do zawodu. Przypomina i pogłębia znane już ze szkoły podstawowej treści, przygotowuje do kontynuacji nauki na wyższej uczelni lub do podjęcia zatrudnienia w wybranym zawodzie. Odkrywa też przed uczniami nowe problemy i metody badawcze związane z nauczaniem przedmiotem.

Jest odpowiedzialny za realizację programu nauczania, zalecanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, jednak o metodach i sposobach jego realizacji decyduje sam. Przed każdą lekcją nauczyciel przygotowuje się do jej prowadzenia, organizuje pomoce dydaktyczne, opracowuje ciekawe dla uczniów prezentacje danego tematu. Systematycznie sprawdza i ocenia prace uczniów. Podczas przerw pełni dyżury i jest do dyspozycji uczniów oraz ich opiekunów. Organizuje wycieczki, uroczystości szkolne, często prowadzi kółka zainteresowań. Inicjuje konkursy wewnątrzszkolne związane z prowadzonym przedmiotem, kieruje i przygotowuje uczniów do udziału w olimpiadach tematycznych. Wspiera uczniów w wyborze dalszej drogi edukacyjnej lub zawodowej.

Nauczyciel prowadzi wymaganą dokumentację: dziennik lekcyjny, arkusz ocen, przygotowuje świadectwa szkolne. Kontaktuje się i współpracuje z rodzicami i opiekunami uczniów, prowadzi z nimi zebrania i spotkania indywidualne. Ściśle współpracuje z innymi nauczycielami, pedagogiem szkolnym lub psychologiem.

Praca nauczyciela ma charakter indywidualny, wymaga jednak ścisłych kontaktów z innymi ludźmi – uczniami, rodzicami i opiekunami, innymi nauczycielami i dyrekcją szkoły.

Nauczyciel powinien wykazywać motywację i mieć możliwość stałego rozwoju, samodoskonalenia, uczestniczenia w różnego rodzaju kursach, szkoleniach lub warsztatach.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nauczyciel pracuje najczęściej w budynku szkolnym, w sali lekcyjnej lub specjalistycznej pracowni. Część zajęć prowadzi na zewnątrz: na boisku szkolnym, w parkach, a także w muzeach, w teatrach.

Czas pracy nauczyciela nie może przekroczyć 40 godzin tygodniowo (pracuje 6–8 godzin dziennie), a liczba godzin obowiązkowych wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych wynosi 18 godzin tygodniowo. Pozostałe czynności, takie jak przygotowywanie pomocy dydaktycznych, sprawdzanie prac domowych lub zebrania z rodzicami wykonuje poza obowiązkowym pensum, ale w czasie płatnym, w ramach przysługującego wynagrodzenia. Nauczyciel pracuje najczęściej 5 dni w tygodniu, godziny pracy są zazwyczaj stałe, uzależnione od planu lekcji.

Nauczyciel uczestniczy w radach pedagogicznych, zebraniach z rodzicami, komisjach egzaminacyjnych rekrutujących nowych uczniów i w postępowaniu egzaminacyjnym uczniów kończących naukę. Wyjazdy na dłuższe wycieczki, obozy, zgrupowania sportowe czy plenery artystyczne wymagają pracy podczas całej doby (sprawuje wówczas opiekę na uczniami).

W pracy nauczyciela czynnikiem uciążliwym jest narażenie na hałas. Często chorobą zawodową są schorzenia narządu głosu.

2. Wymagania

Nauczyciel szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych powinien charakteryzować się otwartością, wzbudzać zaufanie. Konieczne jest posiadanie umiejętności nawiązywania kontaktów, zwłaszcza z młodzieżą, i słuchania. Równie ważna jest cierpliwość, zdolność koncentracji uwagi, spostrzegawczość, podzielność uwagi i dobra pamięć. Pożądana jest zdolność obserwacji, wyciągania logicznych wniosków, umiejętność szybkiego podejmowania decyzji. Nauczyciel musi być osobą tolerancyjną, z dużą dozą obiektywizmu, dyskretną, powinien charakteryzować się samokontrolą, dojrzałością i odpornością emocjonalną. Przydatne umiejętności to zdolność formułowania myśli w mowie i na piśmie, planowania i organizacji pracy. W

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zależności od nauczanego przedmiotu wskazana jest też sprawność fizyczna (nauczyciel wychowania fizycznego, nauczyciel przedmiotów zawodowych). Pracę nauczyciela zalicza się do lekkich fizycznie, ale obciążających psychicznie.

Nauczyciel powinien odznaczać się sprawnością narządu wzroku, a ze względu na zadania dydaktyczne istotny jest także stan słuchu, który powinien umożliwiać komunikację werbalną.

3. Czynniki utrudniające zatrudnienie w zawodzie

Czynnikiem utrudniającym pracę mogą być zaburzenia znacznego stopnia sprawności kończyn górnych, a w szczególności w zakresie zręczności palców i rąk oraz na wielu stanowiskach zaburzenia znacznego stopnia sprawności kończyn dolnych.

Utrudnieniami mogą być wady i dysfunkcje narządu wzroku, niedające się korygować szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi, zaburzenia widzenia stereoskopowego, prawidłowego pola widzenia, percepcji kształtów, zaburzenia dużego stopnia dotyczące rozróżniania barw, koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz zmysłu równowagi.

Z uwagi na pracę polegającą na bezpośrednim kontakcie z dziećmi i ich rodzicami ograniczeniem jest niepełnosprawność narządu słuchu, która nie może być skorygowana aparatem słuchowym w przypadku co najmniej jednego ucha, tak aby możliwa była komunikacja werbalna.

Przeciwwskazaniem bezwzględnym jest nosicielstwo chorób zakaźnych i choroby pasożytnicze.

Charakter pracy, a przede wszystkim kontakty interpersonalne, powodują, iż znaczące wady wymowy, schorzenia strun głosowych i niska ekspresja werbalna mogą utrudniać pracę w tym zawodzie.

4. Możliwość zatrudnienia w zawodzie osób z niepełnosprawnością

4.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

W zawodzie nauczyciela szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych mogą pracować, na wybranych stanowiskach pracy, osoby z nieznaczną dysfunkcją kończyn górnych oraz kończyn dolnych, w tym osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich, pod warunkiem odpowiedniego dostosowania obiektu, pomieszczenia i stanowiska pracy. Osoby te nie mogą być nauczycielami wychowania fizycznego lub przedmiotów zawodowych. Trudności mogą mieć nauczyciele chemii i fizyki.

4.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Istnieje możliwość zatrudnienia w zawodzie osób o nieznacznie ograniczonym zakresie pola widzenia oraz z nieznaczną dysfunkcją narządu wzroku, jeśli skorygowana jest przez odpowiednie szkła optyczne lub soczewki kontaktowe.

4.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Istnieje możliwość wykonywania zawodu przez osobę słabosłyszącą pod warunkiem, że z zastosowaniem aparatu słuchowego będzie mogła prowadzić komunikację werbalną z innymi ludźmi – uczniami, współpracownikami i rodzicami.

5. Potrzeba przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnością

5.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Osoby z dysfunkcją kończyn górnych

Osoby z niewielką dysfunkcją kończyn górnych mogą potrzebować ograniczenia lub eliminacji zadań wymagających dużej sprawności rąk i palców oraz zastosowania indywidualnych pomocy technicznych, które usprawniają pracę. Osobom z dysfunkcją jednej kończyny górnej mogą być potrzebne pomoce

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

techniczne (ortezy, protezy), ułatwiające lub umożliwiające im pracę. Osoba z niesprawnymi kończynami górnymi może korzystać ze specjalnie przystosowanego osprzętu komputerowego (np. myszki, pada) lub specjalistycznego oprogramowania komputera – nauczyciele informatyki. Osoby z dysfunkcją kończyn górnych nie mogą być nauczycielami wychowania fizycznego, przedmiotów zawodowych. Trudności mogą mieć nauczyciele chemii i fizyki.

Osoby z dysfunkcją kończyn dolnych

Osoby z dysfunkcją kończyn dolnych mogą wykonywać wybrane czynności zawodowe, które mogą być realizowane w pozycji siedzącej – na niektórych stanowiskach pracy. Może zająć potrzeba dostosowania biurka, siedziska, sprzętów, z których osoba z niepełnosprawnością korzysta.

Osoby z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych, poruszające się o kulach, mogą potrzebować zainstalowania uchwytów i poręczy ułatwiających wstawanie i podpieranie w czasie stania. Ułatwieniem mogą być poręcze wzdłuż dróg komunikacyjnych. Kolejna możliwa adaptacja to dostosowanie wielkości stanowiska pracy i wysokości blatów biurka do indywidualnych potrzeb oraz umieszczenie wykorzystywanych urządzeń i narzędzi pracy w zasięgu rąk pracownika. Do indywidualnych potrzeb pracownika z niepełnosprawnością należy przystosować siedzisko (regulowana wysokość, uchylne siedzisko, regulowany podnóżek, blokada kół, regulowane lub indywidualnie profilowane oparcie tylne, regulowane i odchylane podłokietniki).

Poruszanie się osób na wózkach inwalidzkich wymaga likwidacji barier architektonicznych w miejscu i środowisku pracy. Ciągi komunikacyjne powinny być wystarczająco szerokie i pozbawione progów, drzwi do pomieszczeń i wind – odpowiedniej szerokości. Konieczna jest likwidacja barier architektonicznych w drodze do zakładu pracy. W miejscu pracy istnieje potrzeba powiększenia przestrzeni manewrowej wokół stanowiska pracy oraz dostosowania wielkości stanowiska pracy

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

do indywidualnych potrzeb i zapewnienia dostępności wykorzystywanych urządzeń, narzędzi pracy i materiałów.

Należy zapewnić częściowe lub całkowite wyeliminowanie zadań i czynności wymagających dobrej koordynacji wzrokowo- ruchowej.

Osoby te nie mogą być nauczycielami wychowania fizycznego, przedmiotów zawodowych, trudności mogą mieć nauczyciele chemii i fizyki.

5.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Osoby z dysfunkcją narządu wzroku niewielkiego stopnia powinny stosować szkła korekcyjne bądź soczewki kontaktowe. Należy w określonych sytuacjach częściowo lub całkowicie wyeliminować zadania i czynności robocze wymagające dobrej koordynacji ruchowo-wzrokowej. Wymagane jest dobre przygotowanie stanowiska pracy: doświetlenie miejsca i stanowiska pracy, przygotowanie kontrastowego (ciemnego) tła biurka, eliminacja potencjalnych źródeł olśnienia (matowe powierzchnie). Pomocna jest stała lokalizacja elementów środowiska i stanowiska pracy.

W przypadku korzystania z komputera można wykorzystywać specjalne edytory tekstu powiększające litery i grafikę.

5.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Istnieje możliwość wykonywania zawodu nauczyciela szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przez osobę słabosłyszącą pod warunkiem, że niepełnosprawność ta jest możliwa do skorygowania za pomocą aparatu słuchowego (zwłaszcza w częstotliwościach pasma mowy) w stopniu umożliwiającym swobodne, werbalne komunikowanie się z innymi ludźmi (słuch wydolny socjalnie). Zaleca się ograniczenie hałasu tła oraz pogłosu w pomieszczeniu pracy (np. klasie) w celu poprawy warunków percepcji dźwięku oraz poprawy warunków komunikacji werbalnej.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaleca się rozszerzenie sygnalizacji ostrzegawczej o sygnalizację świetlną lub wizyjną uzupełniającą dźwiękowe sygnały bezpieczeństwa w miejscach potencjalnego przebywania pracownika (pomieszczenie pracy, toaleta, pokój socjalny itp.) lub sygnalizację wibracyjną, informującą o ewentualnym niebezpieczeństwie.

Zaleca się, aby w miarę możliwości urządzenia teleinformatyczne, takie jak telefon, komputer itp., były dostosowane do aparatów słuchowych (np. mogą być wyposażone w systemy pętli indukcyjnej lub systemy FM). Urządzenia komunikacyjne mogą być również wyposażone w sygnalizację wizyjną, drganiową lub opartą na przewodnictwie kostnym.

Uwaga. Każdy przypadek zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością oraz przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości tej osoby należy rozpatrywać indywidualnie.

